

СТРУКТУРА, КРИТЕРІЙ І ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ЗДАТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ШТАТНОГО ОЗБРОЄННЯ ПІДРОЗДІЛУ

STRUCTURE, CRITERIA AND DIAGNOSTICS OF THE FORMATION OF THE ABILITY OF FUTURE OFFICERS TO USE REGULAR WEAPONS OF THE UNIT

За результатами проведеного дослідження уточнено сутність і структуру такої компетентності як здатність майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування штатного озброєння підрозділу. Під здатністю майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування штатного озброєння підрозділу запропоновано розуміти його якість провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань про озброєння, умінь та навичок у його застосуванні, способів мислення та поглядів щодо прийняття рішень у застосування озброєння підрозділом при виконанні службово-бойових завдань, враховуючи, що найбільшою цінністю є життя людини. Уточнено критерії та показники сформованості здатності майбутніх офіцерів до застосування штатного озброєння підрозділу в процесі професійної підготовки, а саме: когнітивний критерій (показник – знання про озброєння), діяльнісний критерій (показник – набуття професійного досвіду в застосуванні озброєння), рефлексивно-психологічний критерій (показники: здатність до самооцінювання; здатність до рефлексії; здатність протистояти стресам), мотиваційно-ціннісний критерій (показник – професійні цінності). Схарактеризовано рівні сформованості здатності майбутніх офіцерів до застосування штатного озброєння підрозділу в процесі професійної підготовки, а саме: високий, середній та низький. Підібрані діагностичні методики оцінювання сформованості компонентів здатності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування штатного озброєння підрозділу в процесі професійної підготовки: контроль навчальних досягнень; кейси за змістом професійної діяльності зі застосування штатного озброєння підрозділу; методика «Самооцінка рівня онтогенетичної рефлексії»; опитувальник нервово-психічної напруженості; опитувальник термінальних цінностей.

Ключові слова: готовність, компетентності, майбутні офіцери, курсанти, військово-службовці, критерії, діагностика, вогнева

підготовка, технічні засоби, застосування озброєння, ефективність стрільби, професійна підготовка.

Based on the results of the study, the essence and structure of such competence as the ability of future officers of the National Guard of Ukraine to use the unit's regular weapons are clarified. The ability of future officers of the National Guard of Ukraine to use the unit's regular weapons is proposed to be understood as its quality of professional activity, which arises on the basis of a dynamic combination of knowledge about weapons, skills and abilities in their use, ways of thinking and views on decision-making in the use of weapons by the unit in the performance of service and combat missions, given that the greatest value is human life. The criteria and indicators of the formation of the ability of future officers to use regular weapons of the unit in the process of professional training are specified, namely: cognitive criterion (indicator – knowledge about weapons), activity criterion (indicator – acquisition of professional experience in the use of weapons), reflective psychological criterion (indicators: ability to self-assessment; ability to reflection; ability to withstand stress), motivational and value criterion (indicator – professional values). The levels of formation of the ability of future officers to use the unit's regular weapons in the process of professional training are characterized, namely: high, medium and low. Diagnostic methods for assessing the formation of the components of the ability of future officers of the National Guard of Ukraine to use the unit's standard weapons in the process of professional training are selected: control of educational achievements; cases on the content of professional activity on the use of the unit's standard weapons; methodology "Self-assessment of the level of ontogenetic reflection"; questionnaire of neuropsychic tension; questionnaire of terminal values.

Key words: readiness, competences, future officers, cadets, military personnel, criteria, diagnostics, firearms training, technical means, use of weapons, effectiveness of shooting, professional training.

УДК 378.6.012.091.33:[351.743:
[37.011.2:623.44]](477)(043.3)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/83.1.7>

Ніконенко А.М.,
аспірант кафедри технологічної
і професійної освіти
Глухівського національного
педагогічного університету
імені Олександра Довженка

Постановка проблеми. Суттєво впливає на зміни в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу (ВВНЗ) вторгнення російською федерацією в Україну у 2022 році (що є частиною російсько-української війни, розв'язаною російською федерацією у 2014 році) [1]. Відповідно до стандартів вищої освіти України галузі знань К Безпека та оборона об'єктом предметної області професійної підготовки є експлуатація і бойове застосування озброєння та військової техніки, а також формування

такої компетентності як «здатність застосовувати штатне озброєння та військову техніку підрозділу» [2]. Результатами аналізу досвіду ведення бойових дій є виявлені постійні зміни в забезпеченні озброєнням підрозділів як сил безпеки та оборони України так і противника, що впливає у цілому на формування згаданої компетентності у майбутніх офіцерів, на їх готовність до ведення бойових дій у цілому. Це є практичною проблемою професійної підготовки ВВНЗ, зокрема є необхідність у дослідженні структури, критеріїв й сукупності

методик діагностики сформованості здатності курсантів ВВНЗ Національної гвардії України (НГУ) до застосування штатного озброєння підрозділу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження, присвячені сформованості готовності курсантів ВВНЗ НГУ до службово-бойової діяльності, зокрема сформованості окремих компетентностей, як складника готовності, здійснюють М. Гавришук [3], В. Зінченко [4], В. Криворучко [1; 5], М. Кітоторов [1; 6], А. Курбатов [1; 7; 8], В. Курок [4], Г. Луценко [4], О. Марков [9; 10], А. Мартинюк [5], М. Медвідь [1; 5; 6; 8], Ю. Медвідь [3; 6; 7], І. Радомський [11], М. Storoška [3; 7] та ін. Структуру компетентностей курсантів ВВНЗ вивчають такі учені як: І. Андрущенко [12], В. Георгієв [13], І. Ковальчук [14], М. Кітоторов [6], М. Медвідь [6], Ю. Медвідь [6], П. Пономаренко [15] та ін.

За результатами проведених досліджень ученим І. Андрущенко встановлено, що «технічна компетентність включає в себе такі компоненти якостей особистості та професійної готовності, як: професійно-технічна адаптація до службових умов, до освоєння бойової техніки, доведені до автоматизму вміння та навички в управлінні, експлуатації та ремонті техніки, відповідність знань, умінь і досвіду реальному рівню складності виконуваних задач і розв'язуваних проблем, мотивація до особистісного професійно-технічного росту; комунікативна складова, світоглядна позиція; творчо-пізнавальні якості [12, с. 59]. Такі результати досліджень суперечать пункту 13 частини першої статті 1 Закону України «Про вищу освіту», в якому зазначено, що «компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» [16].

Визначення сукупності методик діагностування сформованості компетентностей майбутніх офіцерів досліджують Ю. Дем'янюк [17], М. Кітоторов [6], Н. Левчук [17], М. Медвідь [6], Ю. Медвідь [6], К. Тушко [18] та ін. Необхідно зазначити, що проаналізовані наукові праці не вирішують вищезазначену практичну проблему.

Метою статті є визначення сутності та структури, критерії й сукупність методик діагностики сформованості здатності майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, здатність майбутнього офіцера НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу – його якість провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань про озброєння, умінь та навичок у його застосуванні, способів мислення та поглядів щодо прийняття рішень у застосування озброєння підрозділом при виконанні службово-бойових завдань, враховуючи, що найбільшою цінністю є життя людини.

Знання – сформована інформація за результатами вивчення повсякденного досвіду та проведених наукових досліджень. Знання майбутнього офіцера – сформована інформація за результатами вивчення бойового досвіду [6].

Що ж відноситься до знань про озброєння, умінь та навичок у його застосуванні?

Таким нормативно-правовим актом, як Концепція трансформації системи військової освіти [19], визначено, що здобуття тактичного рівня військової освіти здійснюється майбутніми офіцерами за освітньо-професійними програмами з одночасним опануванням змісту освітніх програм професійної військової освіти базового (L-1A) та фахового (L-1B) курсів тактичного рівня. На базовому курсі здійснюється загальновійськова підготовка [20]. Враховуючи зміст нормативно-правового акту [20], складниками компетентності «здатність майбутнього офіцера до застосування штатного озброєння підрозділу» є:

– **знання:** призначення, тактико-технічні характеристики, бойові властивості, загальна будова, принцип дії, порядок неповного розбирання і збирання після неповного розбирання, а також порядок обслуговування після стрільби штатної зброї підрозділу; порядок спостереження за полем бою та вибору цілі, вихідні установки для кожного виду зброї, порядок ведення та коректування вогню, способи цілевказівки; основи управління вогнем та порядок постановки вогневих завдань підрозділу; порядок застосування нічних стрілецьких прицілів та приладів спостереження; заходи безпеки при поводженні зі стрілецькою зброєю та гранатами;

– **уміння:** застосовувати штатну зброю; проводити перевірку бою та приведення зброї до нормального бою на різних відстанях; застосувати реактивні освітлювані, сигнальні патрони та сигнальні пістолети.

Що ж відноситься до цінностей, які повинні враховувати майбутні офіцери при застосуванні штатного озброєння свого підрозділу?

Відповідно до частини третьої статті 15 Закону України «Про Національну гвардію України» у разі застосування вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані: 1) попередити про намір їх використання, надати при цьому особам, щодо яких можуть бути застосовані вогнепальна зброя, озброєння та бойова техніка, достатньо часу для виконання своїх вимог, крім випадків, коли зволікання із застосуванням вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки створює реальну загрозу життю та здоров'ю особового складу Національної гвардії України, поліцейського, персоналу дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, інших осіб, а також може спричинити тяжкі наслідки або якщо таке попередження є неможливим чи

недоречним у ситуації, що склалася; 2) у кожному випадку застосування спеціальних засобів у найкоротші строки забезпечити надання потерпілим домедичної допомоги, повідомивши лікарів і медичні заклади, який засіб застосовано; 3) доповісти своєму безпосередньому командирі (начальнику) про самостійне застосування вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки для повідомлення прокурору [28]. Зміст згаданого нормативно-правового акту підтверджує, що майбутній офіцер приймаючи рішення на застосування озброєння підрозділом повинен враховувати, що найбільшою цінністю є життя людини.

Що ж відноситься до способів мислення та поглядів щодо прийняття рішень у застосування озброєння підрозділом при виконанні службово-бойових завдань?

На сьогодні в Україні зареєстровано з десяток релігійних організацій, які забороняють застосовувати озброєння. До них відносяться: свідки Єгови, адвентисти-реформісти, християни віри євангельської та церкви, адвентисти сьомого дня, харизматичні християнські церкви та церкви, прирівняні до них відповідно до зареєстрованих статутів, прирівняні до них згідно із зареєстрованими статутами, покутники, євангельські християни, євангельські християни-баптисти, товариство Свідомості Крішні [22]. Навіть, якщо релігійних обмежень в застосуванні озброєння не має, то можуть виникати психологічні, що потребує відповідного психологічного супроводу та підготовки [23].

Передумовою визначення ефективності формування здатності майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу в процесі професійної підготовки є визначення критеріїв, показників та рівнів її сформованості, розроблення інструментарію для діагностування зазначеного феномену.

Для оцінювання сформованості здатності курсантів ВВНЗ НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу, враховуючи зміст його визначення,

пропонуємо використовувати критерії, відповідні компонентам: когнітивний, діяльнісний, психологічний, рефлексивний, мотиваційно-ціннісний.

Аналіз досліджень з проблеми оцінювання сформованості компетентності у майбутніх офіцерів дає змогу виділити критерії оцінювання, які є спільними (табл. 1). За результатами такого аналізу встановлено, що наші погляди співпадають з результатами досліджень таких учених як К. Тушко [18, с. 214] та Г. Хлипавка [26, с. 4].

Критерії та показники є вхідними даними для визначення рівнів сформованості компетентності «здатність майбутнього офіцера до застосування штатного озброєння підрозділу» у курсантів ВВНЗ НГУ. Рівень – ступінь якості, величина тощо, досягнуті у чому-небудь.

На основі аналізу наукової літератури щодо уточненого змісту поняття «здатність майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу» та визначених компонентів її структури нами схарактеризовано рівні сформованості такої компетентності (високий, середній, низький). Тобто сформованість компетентності «здатність майбутнього офіцера до застосування штатного озброєння підрозділу» вимірюється за порядковою шкалою.

Високий рівень. Курсант ВВНЗ НГУ має необхідні знання про озброєння, сформував уміння та навички у його застосуванні, способи мислення та поглядів щодо прийняття рішень щодо застосування озброєння підрозділом при виконанні службово-бойових завдань відповідають необхідним за змістом нормативно-правових актів. Здатний до самооцінювання та рефлексії, адекватно оцінює свої якості, необхідні для здійснення професійної діяльності, здатний до рефлексії результатів своєї діяльності.

Середній рівень. Курсант ВВНЗ НГУ має посередні знання про озброєння, сформовані уміння та навички у його застосуванні слід удосконалювати, способи мислення та поглядів щодо прийняття

Таблиця 1
Аналіз критеріїв оцінювання сформованості компетентності у майбутніх офіцерів

Учений, наукова праця	Критерій оцінювання			
	когнітивний	діяльнісний	рефлексивно-психологічний	мотиваційно-ціннісний
М. Медвідь та ін. [6, с. 77]			+	+
Ю. Самсонов та ін. [10, с. 109]			+	+
І. Ковальчук [14]				+
Ю. Дем'янюк та ін. [17, с. 85]	+	+		+
К. Тушко [18, с. 214]	+	+	+	+
Л. Олійник [24, с. 4]	+	+		
Н. Мороз [25, с. 5]	+			+
Г. Хлипавка [26, с. 4]	+	+	+	+
Д. Завгородній [27, с. 4]			+	+

рішень щодо застосування озброєння підрозділом при виконанні службово-бойових завдань відповідають необхідним за змістом нормативно-правових актів. Здатність до самооцінювання та рефлексії невисока, адекватно оцінює свої якості, необхідні для здійснення професійної діяльності, знає свої слабкі сторони і прагне до самовдосконалення, саморозвитку, здатність до рефлексії результатів своєї діяльності є слабкою.

Низький рівень. Курсант ВВНЗ НГУ має посередні знання про озброєння, уміння та навички у його застосуванні є недостатніми для того щоб здійснювати діяльність професійно, способи мислення та поглядів щодо прийняття рішень щодо застосування озброєння підрозділом при виконанні службово-бойових завдань не відповідають необхідним за змістом нормативно-правових актів. Не здатний до самооцінювання та рефлексії, неадекватно оцінює свої якості, необхідні для здійснення професійної діяльності, не здатний до рефлексії результатів своєї діяльності.

Відповідно до визначеної структури, критеріїв сформованості здатності майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу в процесі професійної підготовки було підбрано інструментарій для діагностування рівнів сформованості цього особистісного утворення (табл. 2).

Отже, відповідно до мети дослідження визначено сутність та структуру, критерії й сукупність методик діагностики сформованості здатності майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу.

Висновки. За результатами проведеного дослідження уточнено сутність і структуру такої компетентності як здатність майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу. Уточнення полягає в дефініюванні поняття та

виокремленні компонентів такої компетентності. Під здатністю майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу запропоновано розуміти його якість провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань про озброєння, умінь та навичок у його застосуванні, способів мислення та поглядів щодо прийняття рішень у застосування озброєння підрозділом при виконанні службово-бойових завдань, враховуючи, що найбільшою цінністю є життя людини.

Уточнено критерії та показники сформованості здатності майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу в процесі професійної підготовки, а саме: когнітивний критерій (показник – знання про озброєння), діяльнісний критерій (показник – набуття професійного досвіду), рефлексивно-психологічний критерій (показники: здатність до самооцінювання; здатність до рефлексії; здатність протистояти стресам), мотиваційно-ціннісний критерій (показник – професійні цінності). Схарактеризовано рівні сформованості здатності майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу в процесі професійної підготовки, а саме: високий, середній та низький. Підібрані діагностичні методики оцінювання сформованості компонентів здатності майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу в процесі професійної підготовки: контроль навчальних досягнень; кейси за змістом професійної діяльності зі застосування штатного озброєння підрозділу; методику «Самооцінка рівня онтогенетичної рефлексії»; опитувальник нервово-психічної напруженості; опитувальник термінальних цінностей.

Подальші дослідження будуть присвячені: визначенню педагогічних умов формування

Таблиця 2

Діагностичні методики оцінювання сформованості компонентів здатність майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу

Складники компетентності	Критерії	Показник	Діагностична методика	Рівень
Знання	Когнітивний	Знання про озброєння	Контроль навчальних досягнень	Високий
				Середній
				Низький
Уміння та навички	Діяльнісний	Набуття професійного досвіду	Кейси за змістом професійної діяльності зі застосування штатного озброєння підрозділу	Високий
				Середній
				Низький
Способи мислення та погляди	Рефлексивно-психологічний	Здатність до самооцінювання; здатність до рефлексії	Методика «Самооцінка рівня онтогенетичної рефлексії»	Високий
				Середній
				Низький
		Здатність протистояти стресам	Опитувальник нервово-психічної напруженості	Високий
Цінності	Мотиваційно-ціннісний	Професійні цінності	Опитувальник термінальних цінностей	Середній
				Низький

здатності майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу (серед яких важливе значення має професійний розвиток науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів в сучасних реаліях [28] та перевірка технічних засобів [29; 30]); моделюванню процесу професійної підготовки, що передбачає формування здатності майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу з урахуванням виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов; експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування здатності майбутніх офіцерів НГУ до застосування штатного озброєння підрозділу в процесі професійної підготовки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Медвідь М. М., Кітоторов М. О., Медвідь Ю. І., Курбатов А. А., Пашинський А. В., Криворучко В. О. Врахування тенденцій воєнної політики України в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2022. Вип. 4. С. 29–37.
2. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 253 «Військове управління (за видами збройних сил)» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 24.05.2019 № 724. URL: <https://cutt.ly/bYhVSQL> (дата звернення: 01.05.2025).
3. Medvid M. M., Medvid Y. I., Mudra S. V., Storoška M., Havryshchuk M. M. Pedagogical conditions for soft skills development in future officers: evidence from the National Guard of Ukraine during wartime. *Educational Dimension*. 2024. <https://doi.org/10.55056/ed.805>
4. Курок В. П., Луценко Г. В., Зінченко В. П. Застосування кейс-методу в процесі формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання службово-бойових завдань. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2024. Вип. 3. С. 10–17.
5. Медвідь, М. М., Мартинюк, А. В., Медвідь, Ю. І., Криворучко В. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2024. Вип. 100. С. 53–59.
6. Медвідь М. М., Медвідь Ю. І., Кітоторов М. О. Система внутрішнього забезпечення якості вищого військового навчального закладу: особливості, умови розвитку : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М. М. Медвідя. Київ, 2023. 107 с. <http://surl.li/rqbxij>
7. Medvid M. M., Storoška M., Kurbatov A. A., Medvid Y. I., Bunechko A. M. Enhancing combat readiness via evidence-based pedagogical innovations in National Guard of Ukraine officer training. *Educational Dimension*. 2024. <https://doi.org/10.55056/ed.803>
8. Медвідь М. М., Плаксін А. А., Данилевський А. О., Ткаченко О. В., Мальцев В. В., Курбатов А. А. Обґрунтування необхідності підготовки фахівців за спеціалізацією «Розвідувальне забезпечення виконання завдань підрозділами НГУ» спеціальності 254 Забезпечення військ (сил). *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2024. Вип. 1. С. 58–65.
9. Марков О. В., Самсонов Ю. В., Бородін С. В., Шемчук В. А., Атаманенко І. О. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів різних інституцій сектора безпеки і оборони України в системі вогневої підготовки з використанням сучасних технічних засобів навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32 (2). С. 194–198.
10. Самсонов Ю. В., Ільченко С. С., Марков О. В., Партико Н. В., Бородін С. В., Дяченко К. Е., Кушнарєв Б. О. Критерії та рівні сформованості готовності здобувачів вищої освіти, які спеціалізуються в практичній стрільбі до змагальної діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2022. Вип. 2. С. 106–111.
11. Радомський І. П. Використання соціально-психологічного тренінгу як засобу формування культури професійного спілкування у курсантів ВНЗ МВС України. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2006. № 1. С. 165–171.
12. Андрущенко І. С. Структура технічної компетентності майбутніх офіцерів радіоелектронного профілю. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія*. 2014. № 42 (2). С. 56–59.
13. Георгієв В. М. Структура професійної компетентності майбутніх офіцерів високомобільних десантних військ. *Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»*. Сер. : Педагогіка, психологія і соціологія. 2014. № 1 (1). С. 60–65.
14. Ковальчук І. С. Ціннісно-мотиваційний компонент у структурі професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 13 (1). С. 86–89.
15. Пономаренко П. М. Структурні компоненти управлінської компетентності майбутніх офіцерів. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2023. № 4. С. 112–122.
16. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://surl.li/qkwjxl> (дата звернення: 01.05.2025).
17. Дем'янюк Ю. А., Левчук Н. П. Діагностика сформованості організаторської компетентності у процесі моніторингу якості навчання майбутніх офіцерів-прикордонників. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки*. 2015. № 1. С. 77–89.
18. Тушко К. Ю. Діагностика сформованості здатності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної взаємодії. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2019. Вип. 2. С. 213–216.

19. Про трансформацію системи військової освіти : постанова Кабінету міністрів України від 15.12.1997 № 1410. URL: <http://surl.li/euabm> (дата звернення: 05.05.2025).

20. Освітня програма професійної військової освіти «Базовий курс тактичного рівня L-1А» : військова навчально-методична публікація начальникам (викладачам, інструкторам) ВВНЗ (ВНП ЗВО) ЗС України з організації та проведення базового курсу тактичного рівня L-1А від 06.2024 ВП 7-00(341)345.61. Центральне управління військової освіти Генерального штабу Збройних Сил України. 139 с.

21. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VI. URL: <http://surl.li/uiclg> (дата звернення: 05.05.2025).

22. В Україні десять релігій забороняють брати до рук зброю: чи можна уникнути мобілізації. Волинська служба новин. 13.10.2023. URL: <https://surl.li/bgdzsl> (дата звернення: 05.05.2025).

23. Гачак-Величко Л. А. Психологічне гартування особового складу під час застосування противником різних засобів вогневого ураження та при діях при штатному озброєнні військової техніки, при зброї в умовах ведення бойових дій. *Габітус*. 2021. Вип. 26. С. 70–75.

24. Олійник Л. В. Методика формування методичної компетентності майбутніх офіцерів військ зв'язку в процесі практичної підготовки (на прикладі загальновоєнських і військово-спеціальних дисциплін) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Л. В. Олійник ; Нац. ун-т оборони України. К., 2010. 20 с.

25. Мороз Н. В. Формування соціокультурної компетенції як складової професійної підготовки курсан-

тів вищих військових навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н.В. Мороз ; Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. Хмельниц., 2007. 20 с.

26. Хлипавка Г. Г. Формування соціальної компетентності майбутніх офіцерів служби цивільного захисту України в процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... к. пед. н. : 13.00.04 / Г. Г. Хлипавка ; Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2019. 20 с.

27. Завгородній Д. С. Формування дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил у процесі їх фахової підготовки: автореф. дис. ... к. пед. н. : 13.00.04 / Д. С. Завгородній ; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. 2020. 20 с.

28. Радомський І. П. Професійний розвиток науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів в сучасних реаліях. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 8. С. 341–349.

29. Anipko O., Baulin D., Horielyshev S., Boikov I., Medvid M., Babkov Y., Nakonechnyi A., Kolomiitsev O., Gleizer N. Development of a Method for Predicting Barrel Wear Resistance When Using Ammunition With a Long Storage Life. *Eureka, Physics and Engineering*. 2024. 2. pp. 119–130.

30. Anipko O., Baulin D., Horielyshev S., Boikov I., Medvid M., Plaksin A., Ivanchenko A., Titov I., Piskunov S. Colorimetry Method for Nitrocellulose Powder Charge Monitoring System. *Eureka, Physics and Engineering*. 2024. 4. pp. 66–78.